

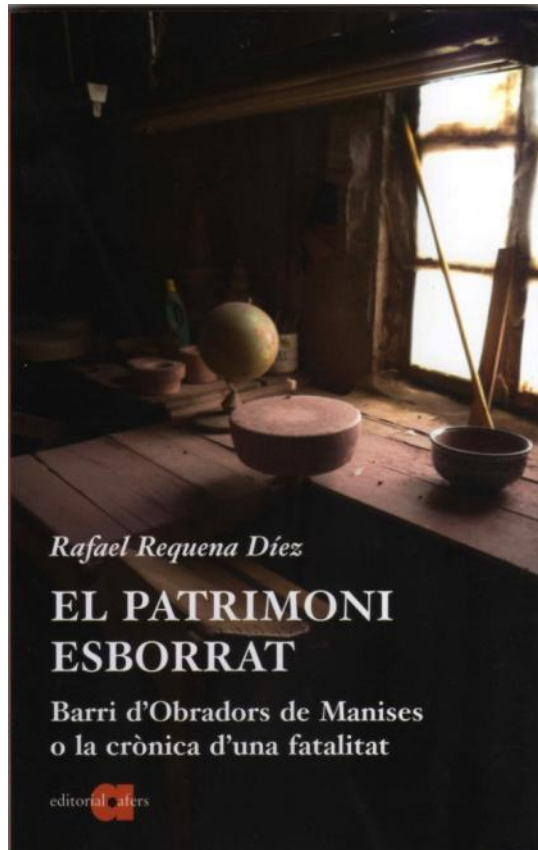
EL PATRIMONI ESBORRAT. Barri d'Obradors de Manises o la crònica d'una fatalitat

Rafael Requena Díez

LA LINDE, 1-2013, pp. 86-89

EL RELAT D'UNA LIQUIDACIÓ PATRIMONIAL IMPERDONABLE

Rafael Requena Díez, 2013: *El patrimoni esborrat. Barri d'Obradors de Manises o la crònica d'una fatalitat*. Ed. Afers.

Que un reduït conjunt urbà dedicat set segles ininterromputs a la producció de ceràmica, exemple extraordinari de pervivència d'aquesta activitat en el temps i en l'espai, acabe sense concretar cap grau de patrimonialització és en si mateix un fet greu, però que el seu destí final haja estat l'arrasament explosiu conseqüència d'una gestió política feta amb traïdoria i al dictat del poder fàctic de l'especulació immobiliària, no pot qualificar-se sinó d'episodi nefast majúscul, mereixedor d'entrar en els annals universals dels atacs a la cultura i a la racionalitat. El relat d'aquesta desfeta és el que el lector trobarà a *El patrimoni esborrat. Barri d'Obradors de Manises o la crònica d'una fatalitat*, publicat per l'editorial Afers. Els motius que m'han impulsat a escriure aquest llibre són, d'una banda, el convenciment del valor etnogràfic, històric i cultural d'allò que s'ha perdut irremissiblement i de l'altra, la indignació provocada per la irresponsabilitat d'un poder polític que, lluny d'acomplir la funció que li és privativa de salvaguarda i generació de patrimoni a partir de l'herència material, ha

contribuït activament a la seua destrucció com a efecte col·lateral d'una aliança d'interessos amb el sector privat en el moment àlgid del cicle d'expansió econòmica immobiliària. Amb la redacció del relat he mirat de deixar el testimoniatge escrit d'aquest trist episodi i preservar-lo de l'oblit.

Trama urbana del Barri d'Obradors

El barri d'Obradors de Manises s'havia mantingut actiu fins ben entrada la dècada dels noranta, quan la crisi del sector ceràmic avançava de manera galopant i amenaçava de deixar sota mínims l'antiquíssima activitat que a Manises s'havia originat justament en aquest indret precis en els primers anys del segle XIV. La continuïtat històrica de la fabricació de ceràmica havia deixat en aquest reducte urbà una abundància d'estructures tradicionals de producció ben rellevant, que junt a la pròpia trama urbana d'origen medieval i a la riquesa arqueològica del subsòl, constituïa un recinte singular, únic i totalment apte per erigir-se en una activació patrimonial plenament legitimada. Malauradament, el barri d'Obradors ha estat radicalment destruït abans de ser objecte de coneixement en la profunditat que ho mereixia, ja que només s'havien dut a terme entre els anys 1990 i 1994, quan encara estava en plena activitat, quatre intervencions arqueològiques en la seua vora sud (Berrocal, Algarra, Coll i Pérez Camps), les quals posaren de manifest les seues especials característiques com a jaciment arqueològic i com a àmbit imprescindible d'estudis d'arqueologia industrial. Quan el 1994 el director del Museu de Ceràmica de Manises, Josep Pérez Camps, presentà a l'Ajuntament l'avantprojecte *Parc*

Temàtic de la Ceràmica. Barri d'Obradors i posava les bases del que havia de ser el futur projecte, ja clamava perquè s'hi fera amb urgència una catalogació exhaustiva. Aquesta eina imprescindible mai no es va dur a terme, tret d'un apartat d'inventari, pobre i superficial fins al punt de no merèixer ser considerat com a tal, que figurava en l'únic projecte seriós que estigué present en l'escenari de les actuacions durant el període esperançador 1999-2003. Després, la política es capgirà de colp i el procés es precipità en barrina cap a un final que s'intuïa inevitable –d'ací la *fatalitat* que figura al títol del llibre–, però del que no podem ni imaginar l'abast i la contundència en què acabaria materialitzant-se, amb l'enderrocament massiu de tots els edificis entre juny del 2009 i agost del 2010. El llibre, que desgrana tot aquest procés i en especial el seguit de decisions polítiques que de manera subreptícia acabaren imposant-se pel corró de la majoria absoluta del PP, deixa constància de les contradiccions en què s'ha vist immers un poder municipal, embriac de bombolla immobiliària, que fins al darrer moment i fins i tot després de consumada la desfeta, ha tingut el cinisme de mantenir en paral·lel el discurs de la salvaguarda dels valors històrics i patrimonials que amb l'altra mà estava propiciant destruir.

Fàbrica de finals del S.XVIII

El pròleg del llibre, escrit pel professor Gil-Manuel Hernández, té la virtut d'emmarcar l'episodi concret que *El patrimoni esborrat* relata en el context cultural d'una societat globalitzada i en accelerada transformació, amb els consegüents perills per a la definició i preservació del patrimoni o patrimonis col·lectius. En l'epíleg, Román de la Calle, amb qui havia tingut una vinculació acadèmica vint anys enrere amb motiu de la meua tesi doctoral relacionada amb la ceràmica, reflexiona sobre la decadència i abandó de l'artesania i les inhibicions del poder, a l'hora que denuncia la manca d'ètica en la política i les seues conseqüències.

Ara, el gran solar en què s'ha convertit el barri d'Obradors de Manises, se'ns presenta com un repte de futur ja només en tant que jaciment arqueològic, l'únic camp en què encara conserva intacte tot el seu potencial. D'ençà de l'arrasament s'hi ha realitzat una excavació dirigida per Jaume Coll Conesa, en dues etapes: juliol del 2011 i novembre del 2012, amb uns resultats científics molt satisfactoris (que es poden consultar parcialment a internet, <http://www.ceramologia.org/index.asp>), però en què s'han fet paleses les dificultats amb què hom toparà en el futur a l'hora

de plantejar un programa mínim d'actuacions i que no són altres que el recel dels propietaris i la manca d'ajudes per a sufragar les intervencions.

Alcova d'un dels 15 forns tipus àrabs existents